

Ø-barometeret 2019

Udbredt oplevelse af fremgang og optimisme på småøerne

 &#
ANALYSE & TAL

NOVEMBER 2019

Udarbejdet af:

Tine Tolstrup & Sarah Steinitz
Ødysséen – en rejse i ø-riget

I samarbejde med:

Analyse & Tal F.M.B.A
Møntergade 31
2400 København NV
www.ogtal.dk

For mere information kontakt:

Sarah Steinitz
Tlf. 28683460
sarah@ogtal.dk

Databehandling, analyse & tekst:
Tine Tolstrup, Sarah Steinitz & Dina Jans

Rapporten kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden. Rapporten kan downloades gratis på
Analyse & Tals hjemmeside www.ogtal.dk.

Indhold

Resumé.....	4
Baggrund.....	6
Metode & datagrundlag	7
Kapitel 1: Bosætning.....	9
Kapitel 2: Erhvervsliv	13
Kapitel 3: Turisme	17
Kapitel 4: Øen og omverdenen	19
Kapitel 5: Færgen	22

Resumé

Ø-barometeret 2019 er langt hen ad vejen optimistisk læsning. På en stor del af de danske småøer oplever man fremgang i erhvervslivet, turismen og bosætningen. På over halvdelen af de 22 øer, der indgår i ø-barometeret, vurderer øboerne, at der har været fremgang i erhvervslivet det seneste år, og på ca. to tredjedele af øerne er der startet nye virksomheder, typisk inden for restauration, turisme og handel/butik. *“Der er generelt en følelse af positiv fremgang, især pga. tilflytning af (ressourcestærke) børnefamilier, plus velfungerende institutioner (skole, købmand, mv.)”*, skriver en øbo i kommentarfeltet.

I løbet af sommeren 2019 kunne man i pressen læse overskrifter som ”Gæster valfarter til danske øer”, ”Danske øer boomer med turister” og ”Ø-pas revet væk: Turister strømmer til danske øer”. Sommerens overskrifter giver genlyd i ø-barometeret, hvor stort set samtlige øer angiver, at de har oplevet en fremgang i antallet af turister. Det er især danskerne, der i højere omfang har fået øjnene op for de danske øer, mens fremgangen i antallet af udenlandske turister er mindre bredt funderet. Der er ikke en eneste ø, der melder om en nedgang i antallet af danske eller udenlandske turister i løbet af det seneste år.

Det stigende antal turister kan nogle steder give udfordringer, og den udfordring, som øerne især påpeger på, handler om mangel på overnatningsmuligheder. Et betragteligt antal øer peger desuden på færgets kapacitet som noget, der kan give udfordringer ift. turismen.

Også bosætningen vurderes på mange øer at være i fremgang. Cirka halvdelen af øerne i undersøgelsen angiver, at de har oplevet fremgang i antallet af beboere det seneste år. Der er dog også et betragteligt antal øer, der oplever, at antallet af beboere er uændret, mens enkelte øer oplever tilbagegang. At der overordnet set er en fremgang i bosætningen på de danske småøer, men at udviklingen er ulige fordelt øerne imellem, bakkes op af en analyse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2019).¹

Ø-barometeret viser, at det især er de større øer, der oplever fremgang i bosætningen, mens udviklingen på de mindste øer går i mere blandede retninger. Boligsituationen vurderes mange steder at være en udfordring for at tiltrække beboere, og derudover nævner nogle øer også arbejdspladser på øen og for få færgeoverfarter som nogle af de faktorer, der kan spænde ben for at få flere beboere.

Ø-barometeret 2019 vidner om, at der hersker en grundlæggende optimisme om fremtiden på de fleste øer, dog især på de store og mellemstore småøer. På de små småøer forholder man sig mere neutralt til fremtiden, og på enkelte af øerne er man pessimistisk.

Langt de fleste øer har samtidig en oplevelse af, at medierne omtaler dem positivt, og at også lands- og lokalpolitikere er overvejende positive i deres omtale af øerne.

Færgen

En hel sektion i ø-barometeret handler om øboernes forhold til færgen. Mens to tredjedele af øerne vurderer, at der er et tilpas antal afgang og fra deres ø, er der ca. en tredjedel af øerne i undersøgelsen, der vurderer, at der er for få afgang til og fra øen. Her er det især afgang i ydertidspunkterne, om aftenen og weekenden, der

¹ <https://www.ae.dk/analyser/fremgang-paa-smaaoeerne-for-tredje-aar-i-traek>

savnes nogle steder. Flere øboere påpeger dog, at det enten er svært at fylde de nuværende færger uden for højsæsonen, eller at yderligere færgeafgange (især i ydretimerne) ville have et meget begrænset antal passagerer.

De øer, der efterlyser flere færgeafgange, er udelukkende øer med lang sejltid (dvs. mindst 25 minutter). Samtlige øer med kort sejltid (på under 25 min.) angiver, at de er tilfredse med antallet af afgange.

På de fleste øer føler øboerne, at de har indflydelse på beslutninger vedr. færgen, men på cirka en tredjedel af øerne i undersøgelsen føler øboerne sig sat uden for indflydelse. Det giver anledning til frustration, og øboerne angiver, at det især handler om dårlig kommunikation og manglende gennemsigthed.

Der er generelt en stemning af, at ø-færgerne godt kan klare en vækst i antallet af turister – men ikke på alle tider af året. På ca. halvdelen af øerne i undersøgelsen angiver øboerne, at færgen ikke kan klare flere turister i højsæsonen – kun i lavsæsonen. På den anden halvdel af øerne i undersøgelsen angiver øboerne, at færgen godt kan klare en vækst i antallet af turister både i høj- og lavsæson.

I forhold til færgens fremtidige udvikling nævnes "afgange på andre tidspunkter" som én af de tre vigtigste faktorer. Også billige billetter, færgens kapacitet og flere afgange er blandt de faktorer, som øboerne angiver som afgørende for færgens fremtidige udvikling. Nogle steder nævnes også færgens hastighed og miljøhensyn. Derudover påpeges stabilitet som en afgørende faktor. Som en øbo skriver: *"En fartplan man kan regne med - stabilitet er det vigtigste..."*

Generelt set er der på tværs af øerne enighed om, at færgen er et vigtigt element i øernes fremtidige udvikling. Flere øboere refererer til færgen som en "livsnerve", og samarbejdet med kommunen er derfor vigtigt, men ikke altid velfungerende. Øboernes største ønske til færgen varierer meget fra ø-færge til ø-færge, men spænder over en stabil færgedrift, bedre samarbejde og kommunikation, mere moderne og miljørigtige færger, god service, billigere overfarter og flere overfarter samt bedre bookingsystemer.

Baggrund

Ø-barometeret 2019 er blevet til på Færgesekretariatets initiativ. Færgesekretariatet omfatter 18 kommuner med i alt 26 øer, og Færgesekretariatets formål er at fremme et løbende kommunalt samarbejde om drift på færgeområdet og at tilbyde faglig ekspertise samt sparring.

Færgesekretariatet har tidligere fået udarbejdet en rapport "Ø-panel" om udviklingen på øerne af Quantic i sommeren 2018. Rapporten indeholdt besvarelser fra 19 øer og var baseret på interviews med ø-repræsentanten fra hver ø. Nærværende rapport er videreudvikling og udbygning af det spørgeskema, der dannede udgangspunkt for "Ø-panel"-rapporten. Dertil er spørgeskemaet nu lagt online, hvilket giver en mere direkte adgang til respondenterne end telefoninterviews, og gør det mindre omkostningstungt at indhente et større antal besvarelser.

Formålet med ø-barometeret 2019 har været at tage bestik af tilstanden og udviklingen på øerne inden for erhverv, turisme og bosætning – og på øboernes forhold til færgen.

Hensigten med undersøgelsen er at indsamle kvalificeret materiale, der kan hjælpe Færgesekretariatet og Sammenslutningen af Danske Småøer med at få større kendskab til forhold og udviklinger på øerne. Det er nemlig meget begrænset, hvad der findes af statistik om småøerne – både hvad angår bosætning, turisme, erhvervsliv og forholdet til færgen. Med ø-barometeret 2019 er der desuden for første gang sat fokus på, hvad øboerne anser som *udfordringer* og *muligheder* for deres øer, både når der kommer til udfordringer og muligheder for at tiltrække beboere og turister, og i forhold til færgens fremtidige udvikling. Ø-barometeret 2019 har bevidst indeholdt mange kommentarfelder, hvilket har givet øboerne god mulighed for at uddybe deres svar og tilføje yderligere forklaringer og kommentarer, som de "faste spørgsmål" ikke kunne fange.

Ø-barometeret 2019 er udarbejdet af Tine Tolstrup og Sarah Steinitz, der stod bag formidlingsprojektet *Ødysseen – en rejse i ø-rijet*. Sarah Steinitz er i dag partner i analysevirksomheden Analyse & Tal, og udsendelse af spørgeskema såvel som udarbejdelse af rapporten er således sket i regi af Analyse & Tal i tæt dialog med Sammenslutningen af Danske Småøer og Færgesekretariatet.

Metode & datagrundlag

Ø-barometeret 2019 baserer sig på et spørgeskema, der er udviklet af Tine Tolstrup og Sarah Steinitz fra Analyse & Tal i samarbejde med Sammenslutningen af Danske Småøer og Færgesekretariatet.

De 26 øer, der hører under Færgesekretariatets medlemskommuner, er blevet inviteret til at deltage i undersøgelsen. Konkret er det bestyrelserne af beboerforeningerne, der er blevet inviteret til at besvare spørgeskemaet – og på enkelte øer har kultur-/friluftsforeninger deltaget i stedet for beboerforeningerne – typisk på de øer, som er meget små.

Beboerforeningernes bestyrelser er valgt som respondenter, fordi disse vurderes at være en legitim stemme for øen. Beboerforeningernes bestyrelser er netop valgt af øboerne til at repræsentere beboerne på deres ø. Det er således beboerforeningernes bestyrelser der taler "øens stemme" i nærværende rapport, hvor der flere gange refereres til, at "øen vurderer" eller "øen angiver".

Ud af de 26 øer, der er kontaktet, er 23 vendt tilbage med mailoplysninger på beboerforeningens bestyrelser. Beboerforeningernes bestyrelser varierer i størrelse på de enkelte øer. I alt er spørgeskemaet udsendt til 128 personer. Heraf har 93 besvaret undersøgelsen, hvilket giver en samlet svarprocent på 73 pct. Den klassiske spørgeskemalitteratur siger om spørgeskemaundersøgelser, at 60 pct. er et godt resultat, mens 80 pct. er overordentligt godt. Nyere internationale studier siger, at man på en web-survey ofte kun vil have en svarprocent på 30%. Ø-barometerets svarprocent på 73 pct. ligger således i den meget gode ende.

De 93 respondenter, der har bevaret undersøgelsen, fordeler sig på 22 øer. Vi har altså svar fra beboerforeningernes bestyrelser på 22 af øerne under Færgesekretariatet, og det er besvarelserne fra disse 22 øer, der udgør respondentgrundlaget i rapporten.

Kodning fra personniveau til ø-niveau

Som nævnt varierer beboerforeningernes bestyrelser meget i størrelse fra ø til ø – og vi har modtaget et forskelligt antal svar fra de beboerforeningsbestyrelserne på forskellige øer. Fra én ø har 10 øboere besvaret ø-barometeret, mens det eksempelvis kun er to personer på en anden ø. For at kunne sammenligne øernes svar med hinanden og for at kunne lave analysen på ø-niveau (frem for på personniveau), har det været nødvendigt at lave en kodning af besvarelserne, så vi i analysen har ét svar pr. spørgsmål pr. ø.

Kodningen af besvarelserne er sket efter følgende principper:

- Flertallet vægter højest. Hvis der på en ø er fem respondenter, og de fire af dem har svaret "fremgang", mens en enkelt har svaret "tilbagegang", har vi kodet øens samlede svar som "fremgang". Det gælder også, hvis tre har svaret "fremgang" og to har svaret "tilbagegang".
- Hvis en ø har været helt splittet på et spørgsmål, fx to ud af fire respondenter har sagt "fremgang" og to har sagt "tilbagegang", har vi taget øen ud af analysen af det pågældende spørgsmål. Dette er dog sket i meget lille omfang. Øernes repræsentanter har været overvejende enige om udviklingen, selv om der har på flere spørgsmål ofte har været nuanceforskelle mellem de enkelte respondentes besvarelser, jf. næste punkt.
- Hvis der på en ø er to ud af fire respondenter, der har svaret "uændret", og to, der har svaret "fremgang", har vi kodet øens svar som "tendens til fremgang". Disse svar, som deler sig mellem uændret/neutral og fremgang, er markeret med lysegrøn i figurene i rapporten. På samme måde er de

øer, hvor halvdelen af besvarelserne har angivet "tilbagegang", og halvdelen har angivet "uændret", kodet som "tendens til tilbagegang" og farvet lyserød i figuren.

- Hvis flertallet af respondenterne på en ø har svaret "ved ikke", har vi kodet øens svar som "ved ikke", selv om enkelte af svar fx "ja" eller "nej". Hvis der har været lige mange, der har svaret f.eks. "ja" og "ved ikke", har vi kodet øens svar som "ja".

De ovenstående principper har været gældende for kodningen af alle variablene i undersøgelsen, dog med nogle få undtagelser. Det eneste tilfælde, hvor vi ikke har kodet øens samlede svar efter flertallet af respondenternes svar, er på spørgsmålet om, hvorvidt der er startet nye selvstændige eller virksomheder inden de seneste 12 måneder. Her er tale om et faktisk spørgsmål og ikke et holdningsspørgsmål, som ellers dominerer spørgeskemaet. Ved faktuelle spørgsmål kan det ske, at enkelte øboer ikke er klar over, at der er startet en ny virksomhed eller har glemt det, og derfor har vi godtaget svar, så snart blot én øbo på en ø har angivet, at der er startet en ny virksomhed. På en ø er der f.eks. to øboer, der har svaret, at der ikke er startet nye virksomheder, mens en tredje øbo har svaret, at der er startet en ny restaurant. Her har vi kodet øens samlede besvarelse ud fra den ene øbo, der har angivet, at der er kommet en ny restaurant.

En sidste bemærkning om kodningen af besvarelserne gælder den spørgsmålstype, hvor øboerne er blevet bedt om at foretage en rangering. Det gælder f.eks. spørgsmålet: "Hvad er de største udfordringer for din ø i forhold til bosætning?" (vælg max tre)

Her har vi for hver ø talt op, hvad flest øboer har svaret på tværs af de tre svar-rangeringer. Vi har altså talt op, hvilke faktorer der går mest igen på den enkelte ø, og kodet de tre svar, der oftest nævnes, som øens tre rangeringer.

Inddeling af ø-størrelser og sejltid

Gennem analysen har vi set på, hvordan svarene fordeler sig på tværs af øer i forskellige størrelser og med kort vs. lang sejltid. Ø-størrelse er inddelt efter følgende principper:

- Øer med 0-50 beboere er kodet som *små øer*
- Øer med 50-200 beboere er kodet som *mellemstore øer*
- Øer med 200+ beboere er kodet som *store øer*

Hvad angår sejltid, har vi lænet os op ad kodningen i analysen af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd "Fremgang på småøerne for tredje år i træk"², som har opdelt øernes færgeoverfarter i kort og lang sejltid på hhv. under 25 minutter og mindst 25 minutter. Oplysninger om sejltider er fundet i ø-passet, udviklet af Sammenslutningen af Danske Småøer i samarbejde med ø-turismeambassadør Britta Leth.

Færgeoverfarternes sejltid er altså inddelt således:

- Overfarter på under 25 minutter er kodet som *kort sejltid*
- Overfarter på mindst 25 minutter er kodet som *lang sejltid*

² <https://www.ae.dk/analyser/fremgang-paa-smaaoerne-for-tredje-aar-i-traek>

Kapitel 1: Bosætning

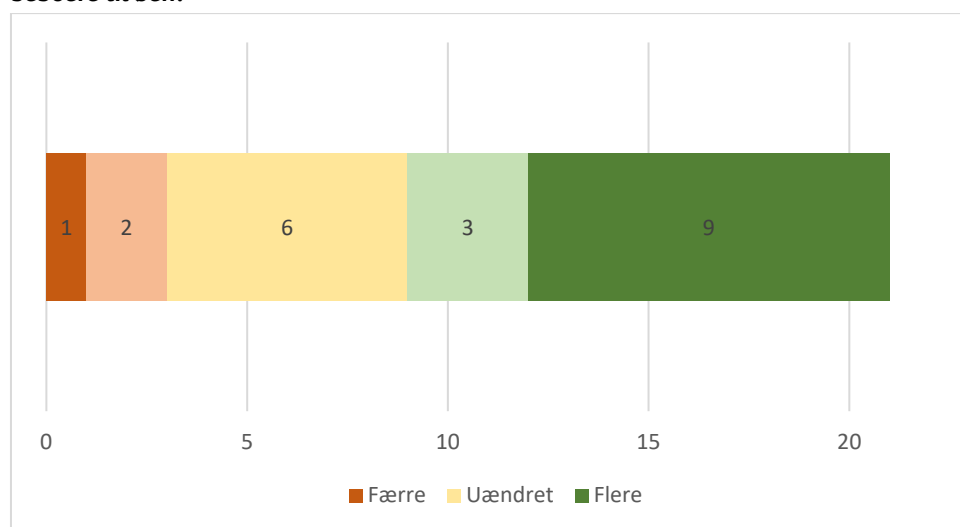
De danske småøer har gennem en længere periode – faktisk siden 1920'erne – oplevet dalende folketal. Dog er udviklingen bremset op de seneste år, og faktisk er folketallet på småøerne samlet set gået en anelse frem.³ I 2019 bor der således godt 4.500 mennesker på de danske småøer.

I spørgeskemaet har vi spurgt øboerne, om der er kommet flere, færre eller et uændret antal beboere til øen de seneste 12 måneder. Svarene for de 22 øer, som har bevaret undersøgelsen, er illustreret i figur 1.1.

Som det ses, svarer ni øer, at der er kommet flere beboere til øen, mens yderligere tre hælder i en positiv retning. På de tre øer, der i figuren er markeret som lysegrøn, svarer lige mange *flere* og *uændret* på spørgsmålet om, der er kommet flere beboere til øen det seneste år. På samme måde indikerer den lyserøde farve, at der på 2 øer er lige mange, der svarer *uændret* eller *færre*.

Samlet set er det altså 12 øer, der peger i retningen af, at der er kommet flere beboere til øen. Seks øer angiver, at antallet af beboere er uændret, men kun et fåtal af øerne angiver, at der er kommet færre beboere de seneste år.

Figur 1.1. Oplever du, at der inden for de seneste 12 måneder er kommet flere, færre eller et uændret antal beboere til øen?

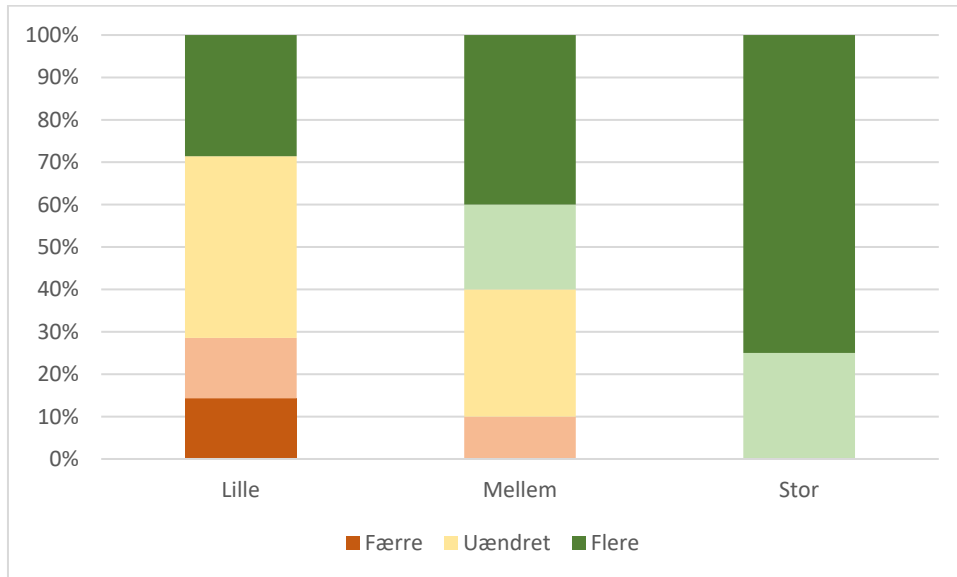
* 1 ø er helt splittet på spørgsmålet og derfor udeladt.

Opdeler vi øerne på størrelse, ser vi, at især de store øer oplever, at der er kommet flere beboere til øen. Det fremgår af figur 1.2. Alle store øer har enten fremgang i antallet af beboere eller tendens til fremgang.

På de mellemstore øer er billedet mere blandet, mens det kun er på de små øer, at øens beboere angiver, at antallet af beboere er gået tilbage. Det gælder imidlertid kun et fåtal af de små øer. De fleste af de små øer oplever et uændret antal beboere.

³ <https://www.ae.dk/analyser/fremgang-paa-smaaøerne-for-tredje-aar-i-traek>

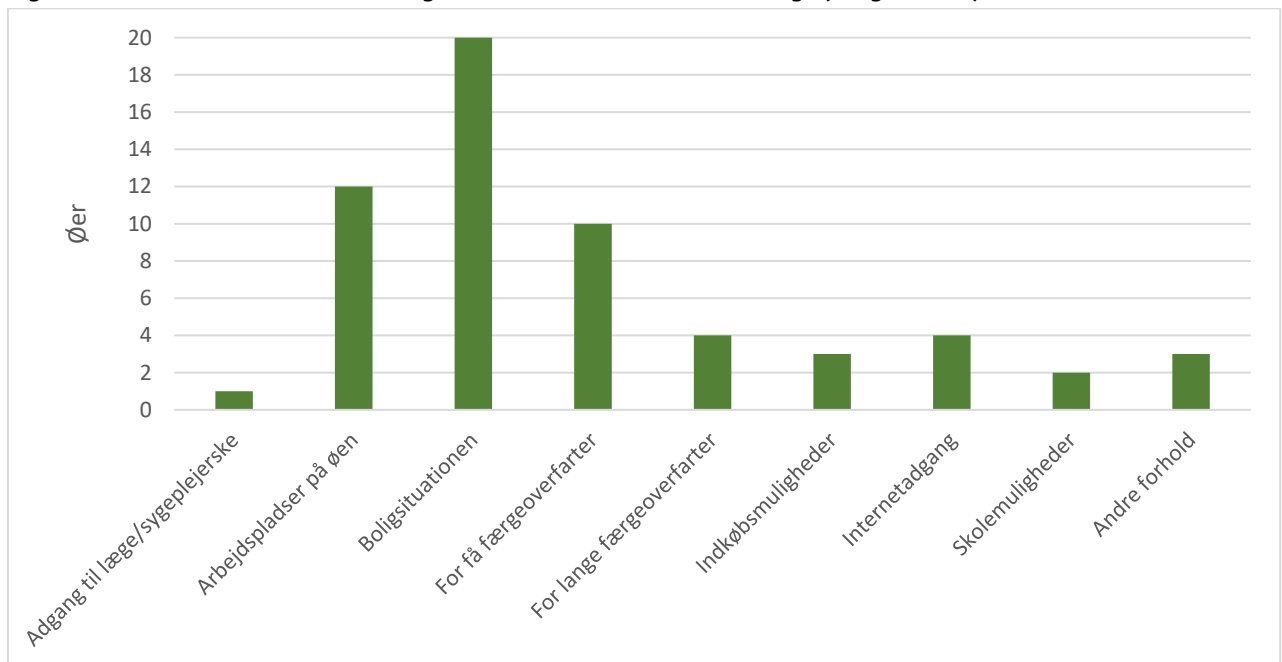
Figur 1.2. Procentvis udvikling i antal beboere, fordelt på ø-størrelse

Vi har yderligere undersøgt, hvordan bosætningsudviklingen relaterer sig til øens færgeoverfart. Her ses imidlertid ikke nogen klar sammenhæng. Både øer med lang og kort sejltid angiver, at der er kommet flere beboere til øen.

Ser vi på, hvad øboerne angiver som de største udfordringer for at tiltrække beboere til øen, får vi billedet i figur 1.3. Figuren viser, hvad øboerne rapporterer som én af de tre største udfordringer for at tiltrække nye beboere til øen. *Boligsituationen* springer i øjnene. 20 øer rapporterer *boligsituationen* som en af de tre største udfordringer for bosætning. Derefter følger *arbejdspladser på øen*, som 12 øer rapporterer som en af de tre største udfordringer, og dernæst *for få færgeoverfarter*, som 10 øer rapporterer.

Figur 1.3. Hvad er de største udfordringer for din ø i forhold til bosætning? (vælg max tre)

I spørgeskemaet var der mulighed for, at øboerne kunne uddybe deres svar omkring udfordringerne for bosætningen. Her viser de uddybende kommentarer, at udfordringerne omkring boligsituationen dækker over flere forskellige problemstillinger. Udfordringerne omkring boligsituationen beskrives nemlig både som muligheden for nye købere for at låne penge, mangel på boliger til salg eller udlejning samt begrænsede muligheder for at bygge nye boliger på øen:

- *“Der er ikke huse til salg eller udlejning”*
- *“Kystlinien umuliggør mere eller mindre nybyggeri på øen, der er kun ganske få pletter hvor det vil være muligt at etablere nybyggeri.”*
- *“Boliger med bopælspligt sælges til høje priser og anvendes som fritidsboliger. Derfor mangel på boliger.”*

Udover boligsituationen har flere øboere nævnt og uddybet flere forskellige udfordringer omkring færgen, som de ser som værende hæmmende for en stigende bosætning:

- *“Høje billetpriser og ustabil færgeoverfart”*
- *“[Der er brug for] Stabil færgedrift, afløserfærge ved nedbrud eller værftsoophold.”*
- *“At færgen lukker ned for sidste afgang inden kl 18 i hverdagene og kl 17 i weekenden !!!”*

Øens styrke ift. bosætning

Foruden at forholde sig til udfordringer skulle øboerne også svare på, hvad de vurderer som øens største styrke ift. bosætning. Konkret lød spørgsmålet: Hvad er din øs største styrke i forhold til at tiltrække beboere?

Langt de fleste øboere nævner naturen samt tilhørende faktorer som ro, stilhed og nærvær som en styrke i forhold til at tiltrække nye beboere. En svarer *“Natur, roen i det at bo på en ø”*, mens en anden svarer *“Tid og nærvær, smuk og enestående natur.”*

På flere øer ser man øens fællesskab som en stor styrke ift. at trække nye. *“En meget aktiv bosætningsgruppe”* skriver en øbo om øens største styrke i forhold til at tiltrække beboere. Andre øboere nævner øens *“imødekommenhed og fællesskabet”, “en stærk foreningskultur”, “dine børn er mine børn”* og *“den positive velkomst”*.

Der er også flere øboere, der slår på adgangen til indkøb, den korte færgeoverfart og muligheden for at leve et *“almindeligt liv”* som faktorer, der bidrager positivt til en øget bosætning.

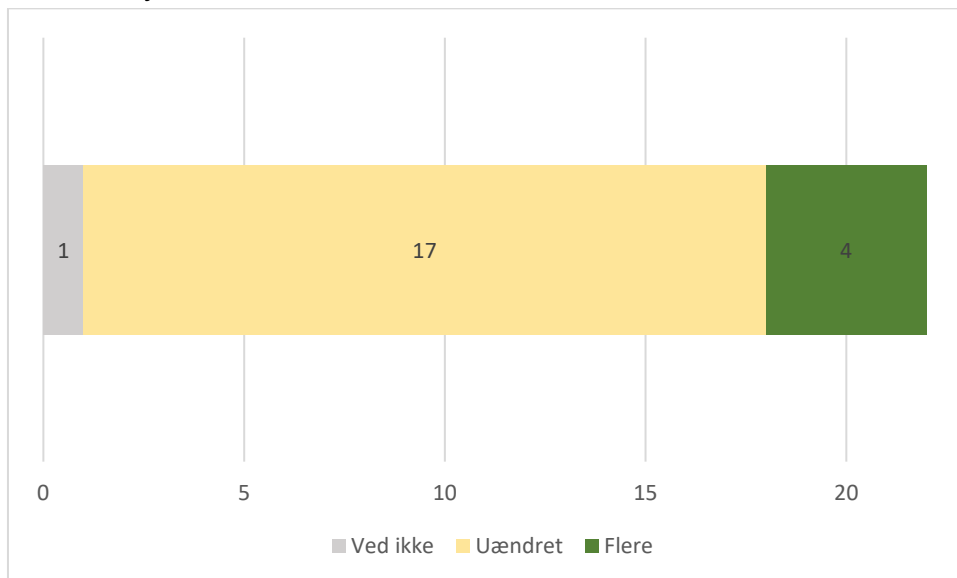
“Vi er en ø i udvikling og ligger tæt på de store byer, samt kort færgetid,” skriver en øbo. *“Skole, dagligvarebutik, hjemmepleje og venlige øboere der indbyder til aktive fællesskaber,”* skriver en anden.

I samme dur nævnes: *“Vi har allerede mange børnefamilier, skole, børne og en god købmand. Desuden kan man pendle færgen har en del afgang”* og *“Mulighed for et “almindeligt” helårsliv med skole, kirke, læge, brugs mm.”*

Sommerhusejere & besøgende

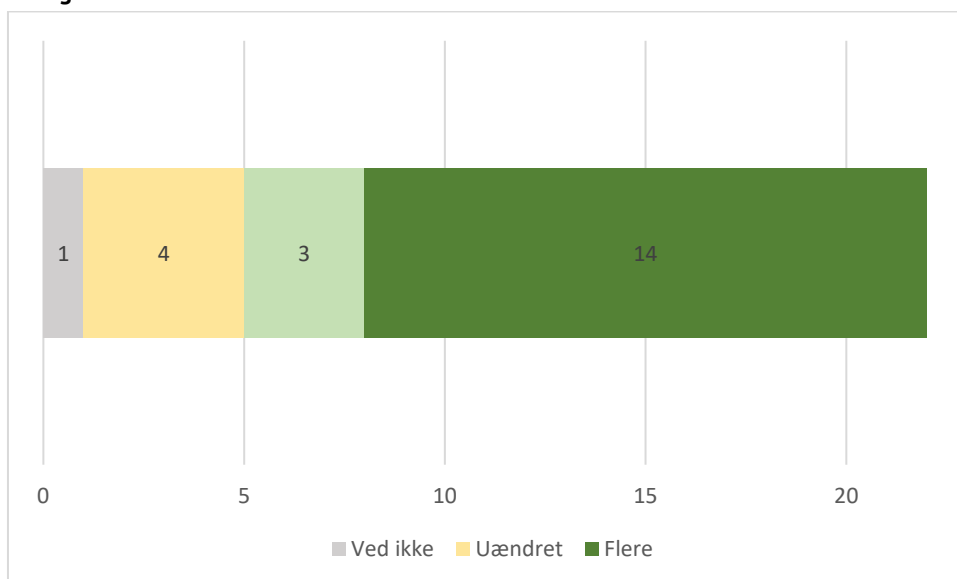
Adspurgt om øboerne oplever, at der inden for de seneste 12 måneder er kommet flere, færre eller et uændret antal sommerhusejere til øen, svarer de fleste, at antallet er uændret. Det gælder for 17 ud af de 22 øer, jf. figur 1.4. Fire øer angiver, at der er kommet flere, mens én ø er i tvivl (ved ikke).

Figur 1.4. Oplever du, at der inden for de seneste 12 måneder er kommet flere, færre eller et uændret antal sommerhusejere til øen?

Hvad angår besøgende, er klangen mere positiv. Hovedparten af øerne angiver, at der er enten er kommet flere besøgende til beboere på øen eller tenderer til at pege på en fremgang. Ingen øer angiver, at der er kommet færre besøgende til beboere på øen i løbet af det seneste år. Det ses af figur 1.4.

Figur 1.4. Oplever du, at der inden for de seneste 12 måneder er kommet flere, færre eller et uændret antal besøgende til øen?

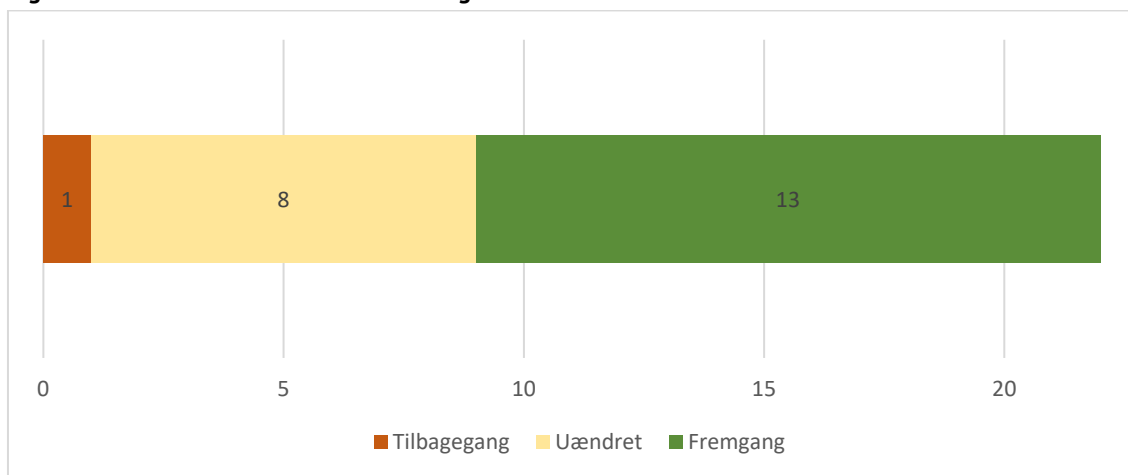

Kapital 2: Erhvervsliv

Det at sikre arbejdspladser og holde gang i erhvervslivet kan være en udfordring på en lille ø, som i mange år har oplevet faldende indbyggertal, og måske samlet har et folketal på 30, 100 eller 300 mennesker – hvoraf flere er uden for den arbejdsdygtige alder.

Ikke desto mindre er øerne forholdsvis positive, når det kommer til udviklingen i erhvervslivet det seneste år. Ud af de 22 vurderer 13 øer, at der er fremgang i erhvervslivet i løbet af de seneste 12 måneder. Kun en enkelt ø vurderer, at der har været tilbagegang for erhvervslivet, mens otte øer angiver, at erhvervslivets udvikling har været uændret. Det ses af figur 2.1.

Figur 2.1. Hvordan vil du vurdere udviklingen i erhvervslivet for hele øen de seneste 12 måneder?

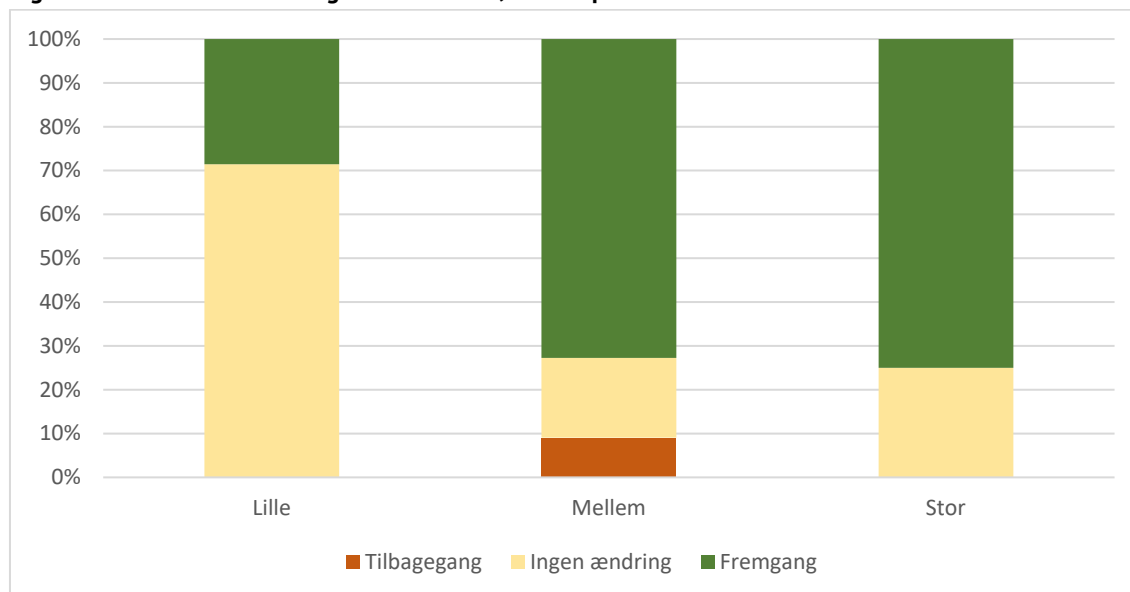

*To øer har en ligelig svarfordeling mellem *fremgang* og *uændret*. De to øer er medtaget under kategorien *fremgang*.

Vi har undersøgt, hvordan færgetiden forholder sig til udviklingen i erhvervslivet, men der ser ikke ud til at være nogen klar sammenhæng mellem færgetid og udviklingen i erhvervslivet.

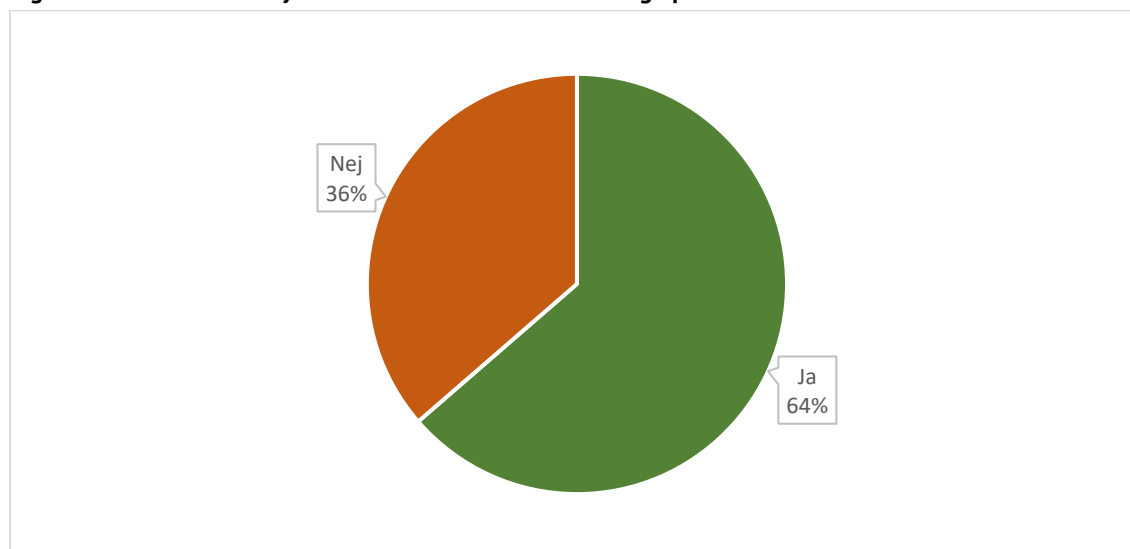
I forhold til ø-størrelsen synes derimod at tegne sit et mønster. 75 pct. af de store øer og godt 70 pct. af de mellemstore øer oplever fremgang i erhvervslivet, mens det samme kun gælder for ca. 30 pct. af de små øer. Hovedparten af de små øer angiver, at erhvervslivets udvikling er uændret ift. året før. Det fremgår af figur 2.2.

Figur 2.2. Procentvis udvikling i erhvervslivet, fordelt på ø-størrelse

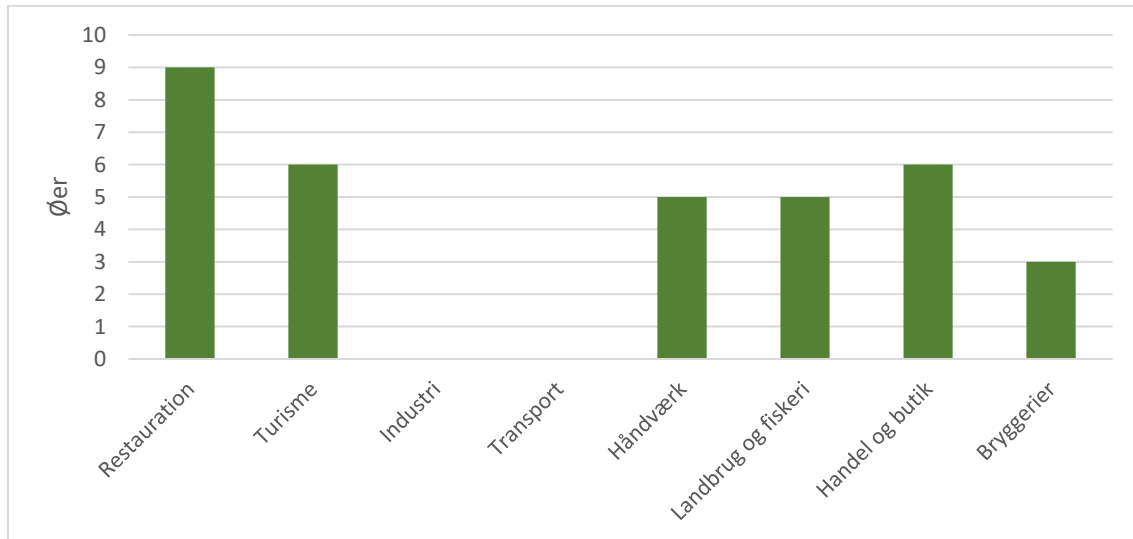
Fremgangen i erhvervslivet ser ud til mange steder at have forplantet sig i nye virksomheder eller selvstændige. Som det fremgår af figur 2.3. angiver 14 øer (svarende til 64 pct.), at de har fået nye virksomheder eller selvstændige inden for det seneste år. Otte øer svarer, at de ikke har fået nye virksomheder.

Figur 2.3. Er der startet nye virksomheder eller selvstændige på øen de seneste 12 måneder?

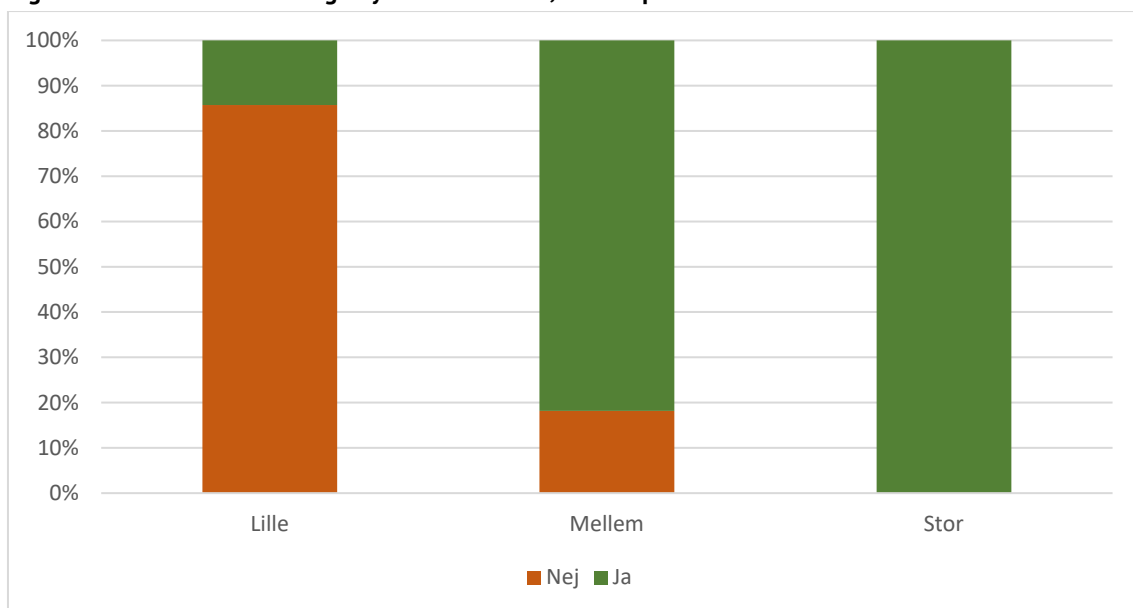
De øboere, som har angivet, at der er startet en ny virksomhed på deres ø i løbet af det seneste år, er blevet spurgt, inden for hvilket område den/de nye virksomheder er startet. Svarene ses i figur 2.4. På ni af øerne angiver øboere, at der er startet en eller flere nye virksomheder inden for restauration. Dernæst følger turisme og handel & butik, hvilket seks øer angiver. Fem øer angiver, at der er startet en eller flere nye virksomheder inden for håndværk og landbrug & fiskeri, mens der på tre øer er startet et nyt bryggeri.

Figur 2.4. Inden for hvilke(t) område(r) er der kommet nye virksomheder eller selvstændige

Når vi ser på fremvæksten af nye virksomheder i forhold til ø-størrelsen, kan vi se, at kun meget få af de helt små øer har fået nye virksomheder. Samtlige af de fire store øer har fået nye virksomheder, og de fleste af de mellemstore øer. Det ses i figur 2.5.

Figur 2.5. Procentvis udvikling i nye virksomheder, fordelt på ø-størrelse

Landevejsprincippet:

Adspurgt om "landevejsprincippet (dvs. tilskuddet til at sænke færgetaksterne) har haft en positiv betydning for din ø, efter det blev indført i august 2016" svarer 19 ud af 22 øer, at landevejsprincippet har haft en positiv effekt for deres ø. To øer angiver, at landevejsprincippet ikke har haft betydning og én ø "svarer ved ikke". Samlet set vurderes landevejsprincippet at have haft en positiv betydning for øerne.

Godstakstordningen:

Øboerne er blevet bedt om at svare på, om "godtakstordningen (dvs. de reducerede takster for erhvervstransport) har gjort en positiv forskel for erhvervslivet på din ø".

16 ud af 22 øer vurderer, at godtakstordningen har haft en positiv effekt for deres ø. En ø mener ikke, at godstakstordningen har gjort positiv forskel, og de resterende "ved ikke" eller er splittet på spørgsmålet.

Fra en håndfuld øer lyder det desuden, at størrelsen af godstakstordningen ikke er tilstrækkelig og derfor bliver opbrugt, før året er omme: "Desværre er tilskuddet 2 år i træk opbrugt i september måned"

Flere nævner, hvordan godstakstordningen bidrager positivt til billigere transport af varer og tjenesteydelser: "[...] det har udlignet den forskel der har været af udgifter f.eks. transport af varer som dem på fastlandet ikke har." "De lavere takster hjælper til med at holde omkostningerne nede for øens landbrug"

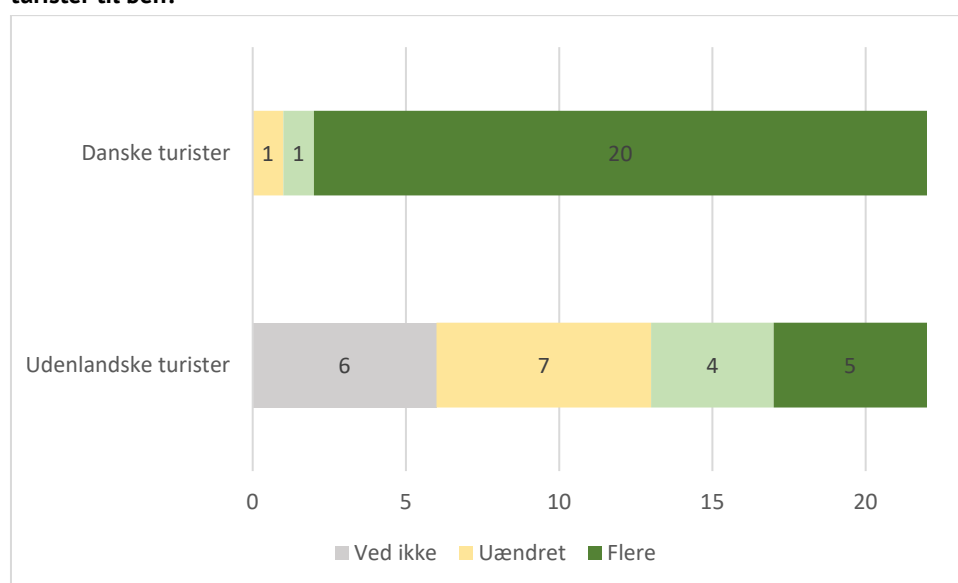
På nogle øer har godstakstordningen dog også presset eller ligefrem udkonkurreret de lokale erhvervsdrivende: "Det er klart, at der kommer flere materialer til øen og dermed bygges og ombygges der mere, men det er til gengæld også blevet billigere for udenøes håndværkere og erhvervsdrivende at arbejde på øen, hvilket skader eller kan skade de lokale håndværkere."

Kapitel 3: Turisme

Der er udbredt enighed blandt øerne i undersøgelsen om, at det seneste år har budt på fremgang i turisme. Som det fremgår af figur 3.1, melder 20 ud af 22 øer om fremgang, og yderligere en ø svarer tenderende til fremgang. Det er imidlertid primært danske turister, der kommer flere af ifølge Ø-barometeret.

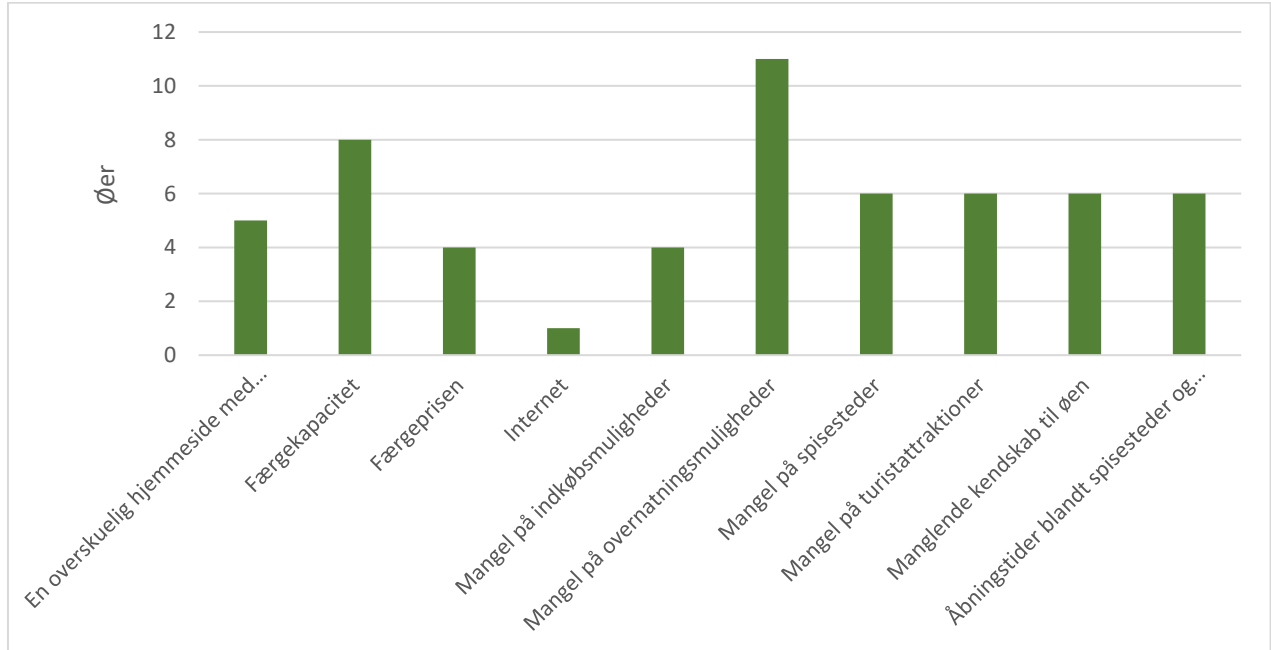
Mens øerne melder om en udbredt fremgang i antallet af danske turister, er det ikke helt så overvældende med fremgangen i de udenlandske turister. Her angiver ni øer, at der har været fremgang i turismen det seneste år, eller angiver en tendens til fremgang. Syv øer angiver, at antallet af udenlandske turister har været uændret, mens seks øer er i tvivl.

Figur 3.1. Oplever du, at der inden for de seneste 12 måneder er kommet flere, færre eller et uændret antal turister til øen?

Adspurgte hvilke tre største udfordringer øboerne ser i forhold til turisme, peger flere på *mangel på overnatningsmuligheder*. Manglende overnatningsmuligheder er den udfordring, der går hyppigst igen ift. turismen, men også en del øer nævner *færgens kapacitet* blandt de tre største udfordringer ift. turisme. Derudover er det blandet, hvad øerne peger på som store udfordringer for turismen, og som det bemærkes i figur 3.2, er der meget få øer, der peger på *internet* som en af de tre største udfordringer for turismen.

Figur 3.2. Hvad er de største udfordringer for din ø i forhold til turisme? (vælg max tre)

Udover de udvalgte faktorer, som vist i figur 3.2, har enkelte øboere også valgt kategorien "Andet" og uddybet med kommentarer som nedenstående om udfordringer for turismen:

- *"Der er spisetider, men der mangler gennemskuelighed omkring åbningstider og turisterne udtrykker manglende imødekommenhed fra værtsfolkene. I højsæsonen mangler der overnatningsmuligheder Vi kunne nok også generelt være bedre til at promovere øen [...]"*
- *"Italesættelse og overordnet enighed om kvaliteten og tråden i en lokalbaseret turisme service. Herunder enighed om værdier. Respekt for hinanden og opbakning."*

Øens styrke ift. turisme

Foruden at påpege udfordringer er øboerne også blevet bedt om at pege på øens styrker ift. at tiltrække flere turister. En lang række øer fremhæver kendskabet til deres ø samt et spændende aktivitetsprogram som væsentlige faktorer til at tiltrække turister:

- *"Et aktiv sommerprogram ned mange aktiviteter"*
- *"Hyppig medieomtale"*
- *"God hjemmeside, store kendte begivenheder, serviceniveauet, aktivitetsudbuddet"*
- *"Der er aktører der tager selskaber i 'hånden'"*

Derudover nævnes også øens faciliteter, både de sæsonåbne og helårsåbne, som vigtige elementer for at tiltrække turister på flere øer. Her fremhæves især indkøbsmuligheder, faciliteter for sejlere og infrastruktur som cykelstier og færgeafgange. Endelig nævner flere øboere også nogle af de styrkefaktorer, som ligeledes optrådte under "styrkerne ift. bosætningen", bl.a. natur og venlige øboere:

- *"Imødekommenhed, en velassorteret købmand med lange åbningstider i højsæsonen, ordnede forhold for sejlere i havnen."*
- *"Rigtig god havn og dejlig natur at cykle og vandre i"*
- *"En god lille havn, ligger godt for lystsejlere og kajakfolk"*
- *"En meget fleksibel færgeoverfart og et aktivt kunstmiljø og mange småbutikker"*

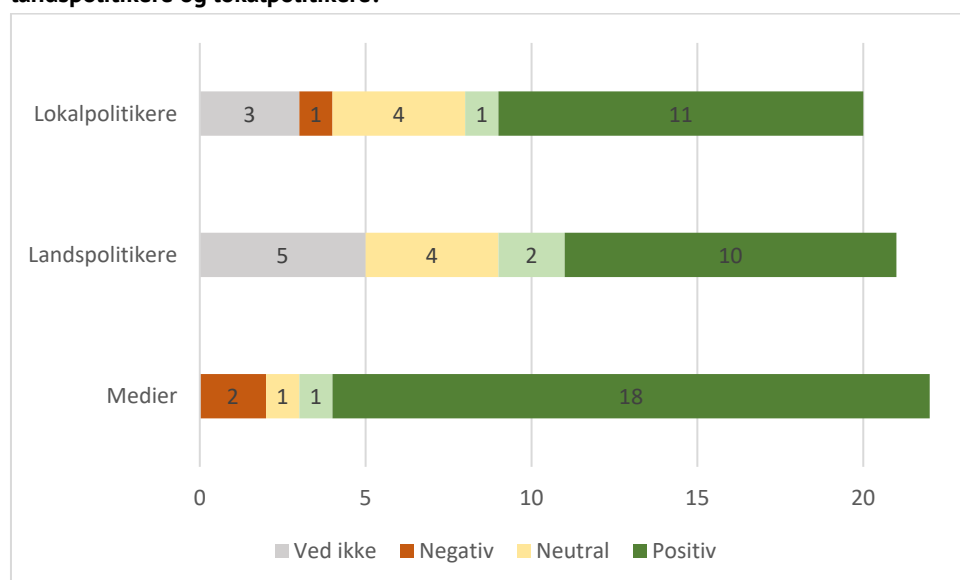
Kapitel 4: Øen og omverdenen

Under kategorien "Øen og omverdenen" er øboerne blevet spurgt til, hvordan de oplever, at medier og politikere omtaler øen, og hvordan de selv forholder sig til øens fremtid.

Som det ses af figur 4.1, er vurderingen på de fleste øer, at øens omtale fra såvel lokal- som landspolitikerne er positiv eller neutral. Omkring halvdelen af øerne i undersøgelsen angiver, at lokal- og landspolitikerne omtaler øen i positive vendinger, mens fire øer angiver, at politikerne omtaler deres ø neutralt. Kun på én ø angiver øboerne, at landspolitikerne omtaler deres ø negativt.

I forhold til mediernes omtale er vurderingen endnu mere positiv. 19 øer angiver, at deres ø får mest positiv omtale i medierne, mens kun to øer oplever, at der ø mest omtales negativt.

Figur 4.1. Har der de seneste 12 måneder været mest positiv eller negativ omtale af din ø fra medier, landspolitikerne og lokalpolitikere?

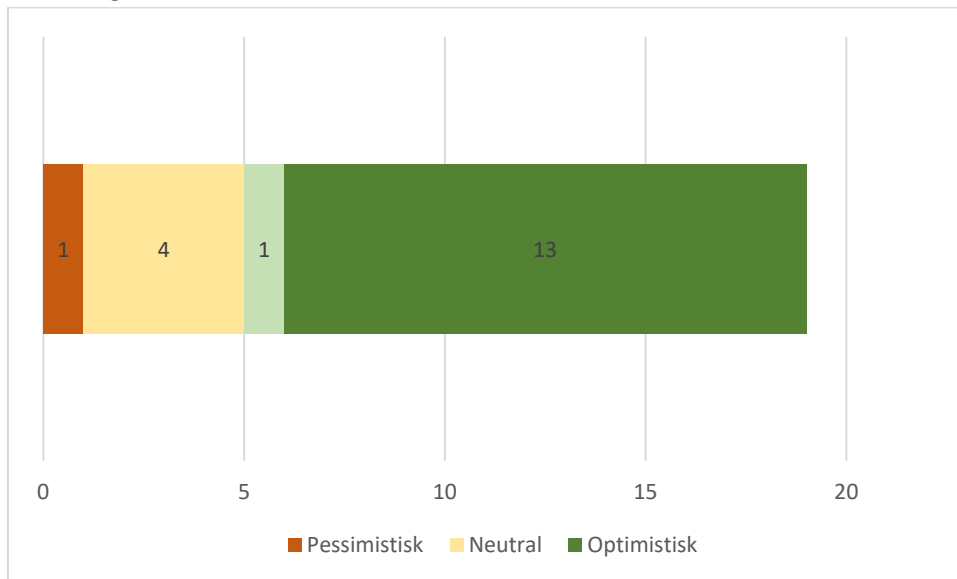

*Størrelsen varierer, fordi det er forskelligt hvor mange øer, der er taget ud, fordi de var splittede på spørgsmålene.

Når det kommer til øboernes vurdering af øernes fremtid, er de grundlæggende optimistiske. Øboerne er blevet spurgt: "Hvordan forholder du dig overordnet set til din øs fremtid? Tænk her både på erhverv, turisme og bosætning"

Som det ses i figur 4.2, svarer 14 øer, at de er optimistiske, eller også tenderer de til at være optimistiske. Optimismen præger således cirka 2/3 af øerne i undersøgelsen. Fire øer forholder sig neutralt til øens fremtid, mens en enkelt ø er pessimistisk ift. fremtiden.

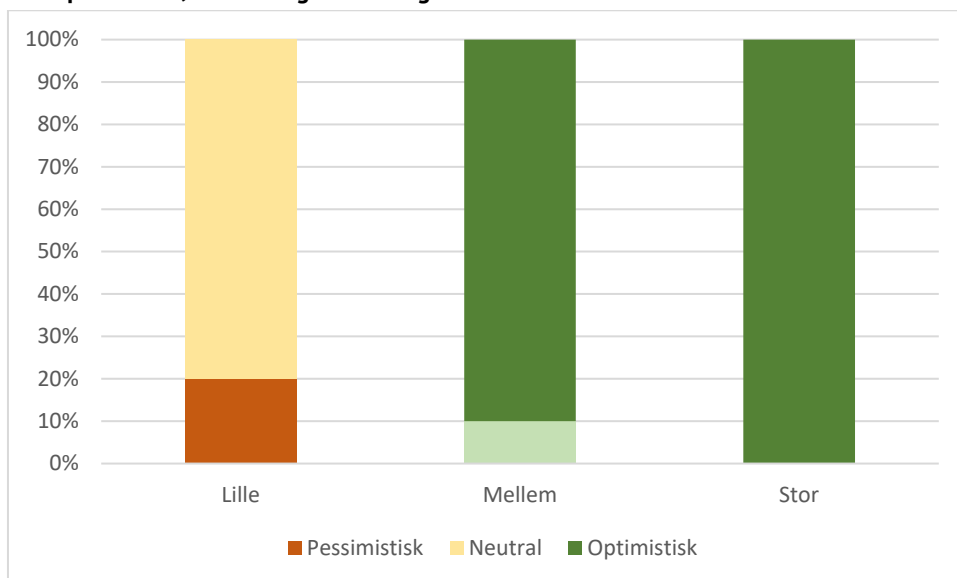
Figur 4.2. Hvordan forholder du dig overordnet set til din øs fremtid? Tænk her både på erhverv, turisme og bosætning

*3 af øerne er splittet på spørgsmålet og derfor taget ud.

Fordeler man øerne efter størrelse, får man billedet i figur 4.3. Her ses det, at det er de store og mellemstore øer, som er optimistiske, mens de små øer er neutrale eller ligefrem pessimistiske. Fordelingen i figur 4.3. er overraskende entydig.

Figur 4.3. Hvordan forholder du dig overordnet set til din øs fremtid? Tænk her både på erhverv, turisme og bosætning

*3 af øerne er splittet på spørgsmålet og derfor taget ud.

På spørgsmålet om, hvordan øboerne forholder sig til øens fremtid, har de haft mulighed for at tilføje en kommentar. De øer, der er optimistiske i forhold til øens fremtid, er især præget af tilflytning, arbejdspladser, sociale fællesskaber og gode samarbejder med kommunen.

De optimistiske øboer skriver for eksempel:

- *“Der er generelt en følelse af positiv fremgang, især pga. tilflytning af (ressourcestærke) børnefamilier, plus velfungerende institutioner (skole, købmand, mv.)”*
- *“Fortsætter de seneste års udvikling, vil antallet af helårsbeboere stige. Der er flere solide virksomheder med mange arbejdspladser. Flere gode turistaktører.”*
- *“Vi [...] har et fantastisk samarbejde om øens udvikling [med kommunen]. Vi har to årlige møder med de øverste i kommunen vedr. driften af færge og øen i det hele taget. Nogen alle andre småøer burde forholde sig til. Samarbejde fremmer udviklingen!”*

Flere øer udtrykker en blandet optimisme og pessimisme, der eksempelvis afspejler, at fremgangen stadig føles skrøbelig. Det gælder blandt andet øer, hvor turismen går godt, men hvor bosætningen stadig er svær, ligesom flere øer oplever, at det er de samme, få øboere der trækker læsset. For nogle er færgen samt kommunale nedskæringer også risikofaktorer, der kan sætte øens udvikling over styr. Nogle af kommentarerne fra de øboer, som udtrykker en blandet optimisme og pessimisme, er bl.a.:

- *“Der er mange nye foreninger og tiltag, der skal tiltrække både turister og nye fastboende. Der er mange lystbåde i havnen om sommeren og den shiner op. Der er fokus på skuldærsæson. Det der kan trække stemningen ned er gamle stridigheder eller at ildsjæle brænder op fordi vi er få”*
- *“Jeg er pessimistisk med hensyn til bosætning men mere optimistisk når det gælder turisme, jeg tror dog øen er for lille til at nogen kan leve af turisme, det vil kun være en bibeskæftigelse”*
- *“Vores ø og øboerne er fantastiske, hjælpsomheden er overvældende, nye generationer er klar i kulissen og kun færgefarten - vores livsnerve - kan ødelægge vores fremtidsmuligheder som øboere.”*
- *“Vi er dog HELT afhængige af en stabil færgefart.”*
- *“Vores største udfordring bliver at holde det momentum der er skabt de sidste par år med mange nye tiltag for at skabe liv på øen [...]. Vi mangler ressourcer til at finde og fastholde ildsjælene - de kendte Tordenskjoldsgade soldater - vi mangler en lønnet Ø-Koordinator.”*

I den mere pessimistiske ende af spektret ser øboere, at ø-udviklingen er truet af en stigende gennemsnitsalder på øen, mangel på børnefamilier, begrænsede bolig- og jobmuligheder samt udfordringer i infrastruktur som færgeoverfarter og internetmuligheder:

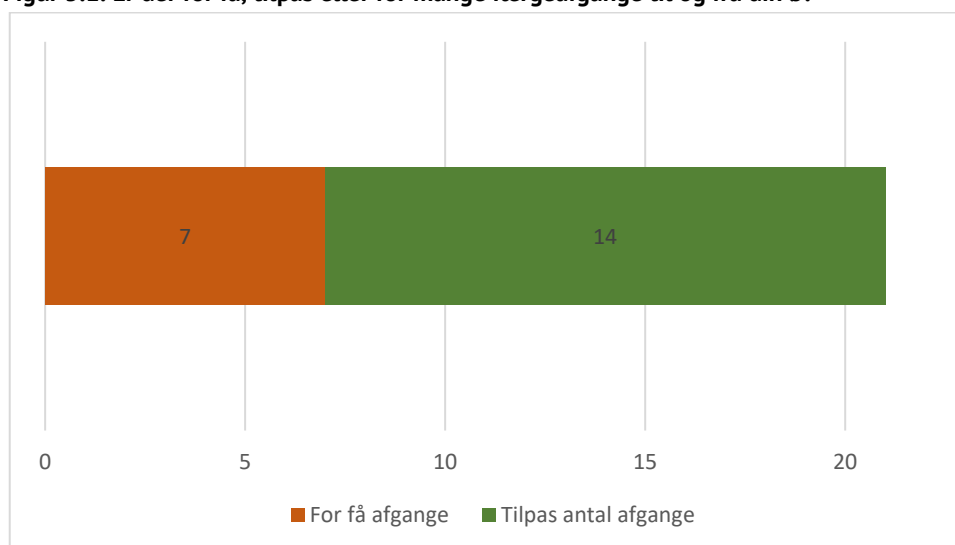
- *“Hvis altså ikke vi konstant skal lide under og kæmpe imod økonomiske nedskæringer fra kommunen...”*
- *“Tallene lyver jo ikke. Antallet af fastboende falder på grund af alderdom”*
- *“Der er ingen børn på øen. Mange ældre og jeg frygter at husene bliver brugt til sommerhuse efter hånden som de ældre flytter.”*
- *“Hvis der ikke sker ændring af internetforbindelsen, er der ikke erhverv og tilflyttere der kommer”*
- *“For få afgang med færge! Man kan ikke bo på øen og have normalt arbejde på fastlandet, det tillader afgangene ikke”*
- *“Ingen lånemuligheder, arbejdspladser og boliger”*

Kapitel 5: Færgen

I spørgeskemaet handlede en hel sektion om øboernes forhold til færgen. Svarene på færge-spørgsmålene er gengivet i kapitlet her.

Øboerne blev blandt andet spurgt til, om de oplever, at der er for få, for mange eller et tilpas antal afgang til og fra deres ø. Som det ses af figur 5.1, er der ingen øer, der har svaret, at der er for mange afgang. På de fleste øer er man faktisk godt tilfreds. 14 øer – svarende til to tredjedele af øerne – svarer, at der er et tilpas antal afgang til og fra øen, mens syv øer angiver, at der er for få afgang.

Figur 5.1. Er der for få, tilpas eller for mange færgeafgange til og fra din ø?

*En ø er splittet mellem "for få afgang" og "tilpas antal afgang" og derfor udeladt.

Øboernes uddybende kommentarer viser desuden, at det især er ekstra færgeafgange i ydretimer, der efterlyses. Særligt efterspørges de sene aftenafgange der gør det muligt for øboerne at deltage i arrangementer eller have et arbejde med skæve arbejdstider på fastlandet:

- *"Der er ingen sene afgang til og fra øen, man kan f.eks ikke passe et job på fastlandet der indeholder weekendvagter eller aftenvagter. Det kunne man da jeg flyttede hertil"*
- *"Det er især mangel på afgang i ydersiderne kl. 5 og de sene af timer samt weekender der er behov."*
- *"Vi har dage i ugen, hvor der ingen aftenafgange er. Det er problematisk i forhold til arrangementer, møder, aftenskole, foredrag, familie-begivenheder, m.m."*

Flere øboere uddyber dog også, at det enten er svært at fylde de nuværende færger uden for højsæsonen eller at yderligere færgeafgange ville have et begrænset antal passagerer. På samme måde ønsker nogle øboere sig flere afgang i sommerhalvåret, hvor det kan være svært at få plads, men afgang i vinterhalvåret passer godt til øens behov. Andre forholder sig ikke til antal af overgange, men vurderer at det er vigtigere at kunne regne med at de planlagte overfarter gennemføres:

- *"Der kunne godt være en tidligere morgenfærge til pendlere, og aftenfærgerne er noget spredt. Ingen af disse ønsker ville have mange passagerer."*
- *"I sommerhalvåret er færgen alt for lille (det er svært at få plads) - om vinteren ok."*

- “[Der er] mange tomme ture uden for ferie”
- “Det har, især i 2019, været en prøvelse med mange nedbrud, ændringer, aflysninger og kludder med billetsystemer osv.”

Samme fordeling gælder svarene på spørgsmålet: ”Oplever du, at øboerne har indflydelse på beslutninger omkring færgeren?” Som det ses af figur 5.2, føler øboerne på 14 øer, at de har indflydelse på beslutninger omkring færgeren, mens øboerne på seks øer angiver, at de ikke har indflydelse.

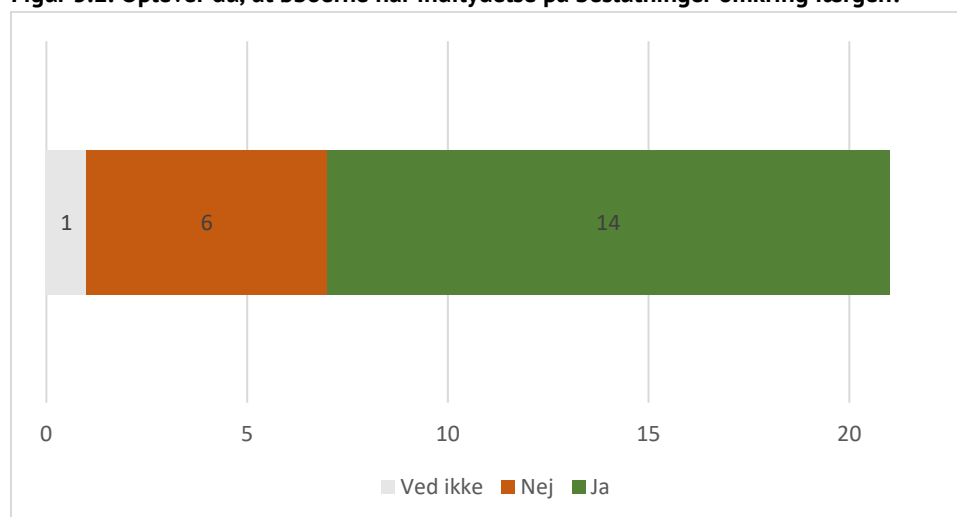
De øboere som oplever at have indflydelse på beslutninger omkring færgeren, uddyber i deres kommentarer at det særligt er gennem færgekontaktudvalg at deres indflydelse udøves, at de er involverede i løbet af processerne eller har indflydelse på konkrete beslutninger om eksempelvis afgangstider. Der beskrives dog også en følelse af, at indflydelsen er begrænset og nogle gange sker af pligt:

- “Vi har et fint samarbejde med færgeledelsen”
- “Begrænset indflydelse som godt kunne forbedres, men i positiv udvikling.”
- “Ja, vi er i alt fald med til at bestemme afgangstiderne”
- “Ja vores ø-udvalg har høringsret - men ikke beslutningskompetence”
- “Både ja og nej. Vi bliver ofte hørt, men vist mest af pligt. Det er meget begrænset hvad vi kan påvirke.”

Blandt de øboere, der ikke oplever at have indflydelse på beslutninger omkring færgeren, beskrives af flere en stor frustration, dårlig kommunikation og manglende gennemsigthed om beslutninger:

- “Kommunikationen er ekstrem ringe: kommunen inddrager ikke øens (velfungerende) færgeudvalg i beslutninger, øen bliver vi ikke hørt/taget alvorligt i tilfredsstillende grad. Der er store frustrationer omkring mangel på indflydelse.”
- “Jeg oplever det som svært at få information, klarhed og indflydelse omkring beslutninger vedr. færgeren”
- “Ø-kontaktudvalget og øboerne kæmper en brav kamp for at blive hørt i alle færgesager, men det er overfartsleder og politikerne der egenhændigt beslutter, hvad der skal ske og det er kun sjældent at oplæg fra øboerne bliver taget seriøst. Øerne ses ikke som et aktiv fra kommunens side.”

Figur 5.2. Oplever du, at øboerne har indflydelse på beslutninger omkring færgeren?

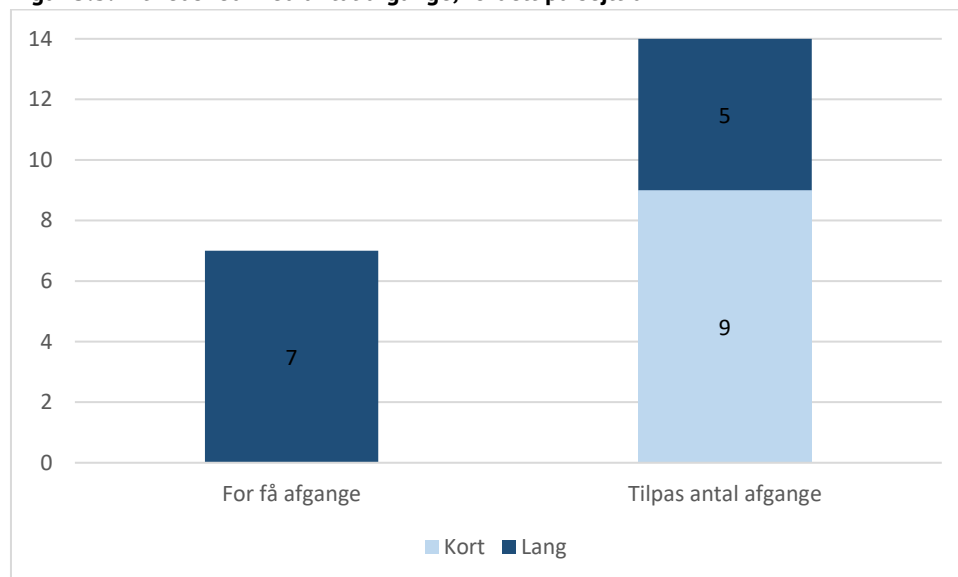
*En ø er splittet på spørgsmålet og derfor udeladt.

Der er ikke nogen klokkeklar sammenhæng mellem, om øboerne føler, de har indflydelse på færgeren, og om de mener, at der er passende antal afgangstider til og fra øen. Af de seks øer, der oplever, at de ikke har indflydelse på

beslutninger omkring færger, angiver tre af øerne, at der er et tilpas antal afgang til og fra øen, mens tre øer angiver, at der er for få afgang.

Der er til gengæld en sammenhæng mellem, om sejltiden er lang eller kort ift., om øerne vurderer, at der er et tilpas antal afgang til og fra deres ø. Som det ses af figur 5.3, er det udelukkede øer med lang sejltid, der angiver at have for få færgeafgange. Samtidig angiver samtlige ni øer med kort sejltid, at antallet af afgang er tilpas. Yderligere fem øer med lang sejltid angiver ligeledes, at antallet af afgang til og fra øen er tilpas.

Figur 5.3. Tilfredshed med antal afgang, fordelt på sejltid

*En ø er splittet mellem "for få afgang" og "tilpas antal afgang" og derfor udeladt.

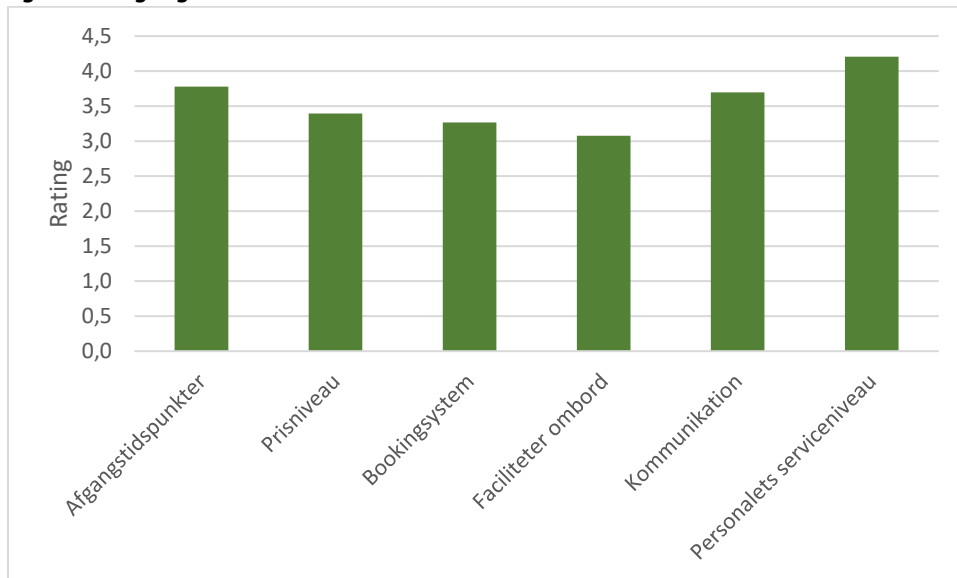
Øboerne på de 22 øer er desuden blevet bedt om at vurdere en række aspekter omkring færger på en skala⁴ fra 1 til 5, hvor 1 er "meget ringe" og 5 er "meget godt". Aspekterne handler om færgerens afgangstidspunkter, prisniveau, bookingsystem, faciliteter ombord, kommunikation og personalets serviceniveau. På figur 5.4 kan man se, hvordan øernes svar fordeler sig samlet set (i gennemsnit). I gennemsnit er der en høj vurdering af *færgepersonalets serviceniveau* på over 4, og også færgerens *kommunikation* og *afgangstidspunkter* får samlet set en forholdsvis høj rating, mens *faciliteter ombord* i gennemsnit får en middelmådig karakter af øboerne.

Figuren dækker imidlertid over stor variation. Nogle vurderer deres afgangstider som "meget gode", mens enkelte vurderer dem som ringe. Det er især med hensyn til *afgangstider*, *færgerens prisniveau* og *færgerens bookingsystem*, at der er store forskelle på besvarelserne øerne imellem.

Forskellene har ikke umiddelbart noget med øernes størrelse at gøre – der er i hvert fald ikke nogen klar sammenhæng mellem ø-størrelse og ratingen af de nævnte aspekter omkring færgeren.

⁴ Skalaen i spørgeskemaet var: 5=meget godt, 4=godt, 3=middel, 2=ringe, 1 =meget ringe

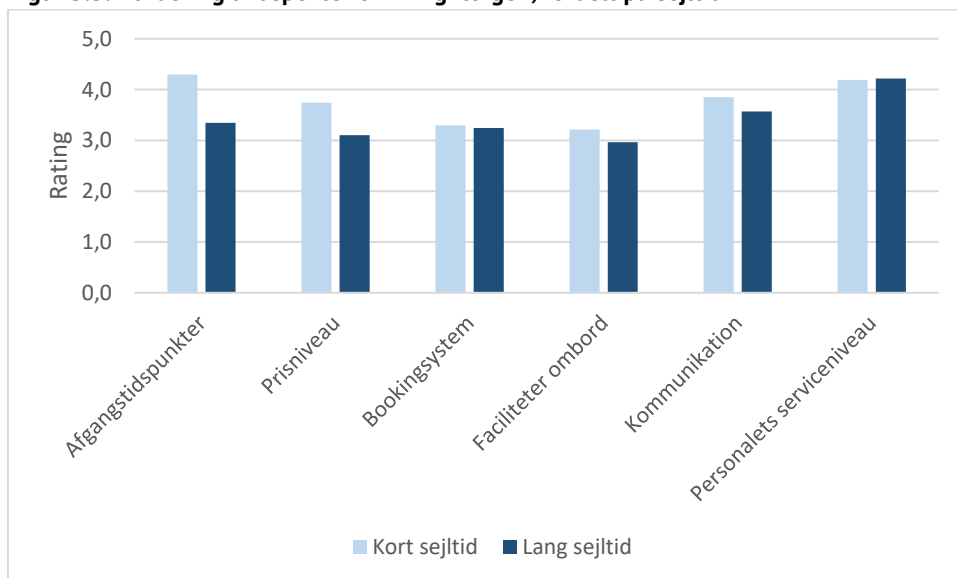
Figur 5.4. Hvordan vil du vurdere følgende aspekter omkring færgen på en skala fra 1-5, hvor 1 er "meget ringe" og 5 er "meget godt"?

Som det ses af figur 5.5., ser der imidlertid ud til at være en forskel på, hvor tilfredse øboerne er med især afgangstidspunkter og prisniveau alt efter sejltidens længde.

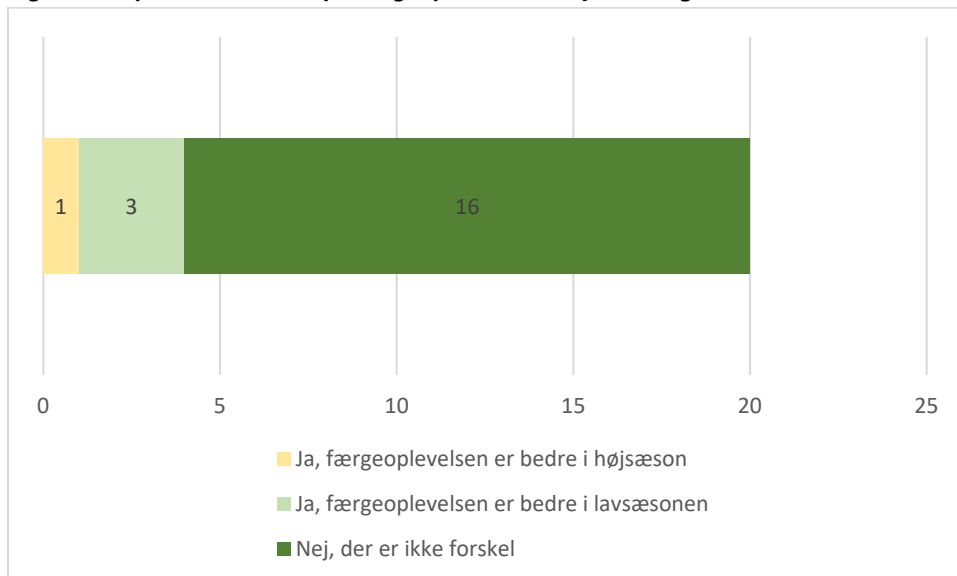
De øer, som har kort sejltid, vurderer i gennemsnit *afgangstidspunkter* og *prisniveau* til en rating omkring 4 (svarende til "godt"), mens de øer, som har lang sejltid, vurderer *afgangstidspunkter* og *prisniveau* tættere på 3 (svarende til "middel"). Hvad angår øvrige aspekter, er der ikke den store forskel i ratingen for øer med kort og lang sejltid.

Figur 5.5. Vurdering af aspekter omkring færgen, fordelt på sejltid

På spørgsmålet om færgeoplevelsen angiver 16 øer, at der ikke er forskel på færgeoplevelsen i høj- og lavsæson. Tre øer angiver, at færgeoplevelsen er bedre i lavsæson, mens en enkelt ø svarer, at færgeoplevelsen er bedre i højsæson. Det fremgår af figur 5.2.

Figur 5.6. Oplever du forskel på færgeoplevelsen i højsæson og lavsæson?

*2 øer er helt splittede på spørgsmålet og derfor taget ud.

Den ene ø, der vurderer, at færgeoplevelsen er bedre i højsæson, er en ø med lang sejltid. Af de tre, der svarer, at færgeoplevelsen er bedre i lavsæsonen, har to lang sejltid, mens én har kort.

I de uddybende kommentarer omkring høj- og lavsæson nævnes det især, at det kan være svært for øboerne at få plads på færgen i højsæsonen. Udover kapacitetsudfordringer i højsæsonen, nævnes det også at oplevelsen er mere hektisk i form af eksempelvis støjniveau:

- *“Jeg kan bedst lide at have færgen for mig selv, men i sommerhalvåret har cafeteriet åbent - det har det ikke i vinterhalvåret.”*
- *“Støjniveauet er for højt, når der er mange passagerer.”*
- *“I højsæsonen bryder bookingsystemet sammen, personalet kan blive stresset, det kan være svært at få plads.”*
- *“Færgen sejler oftere i højsæsonen hvilket kan komme os øboere tilgode. Dog skal det siges at der også kan være “fyldt” med turister så man ikke kan komme med. Det sker dog ikke så tit.”*

Færgens fremtid

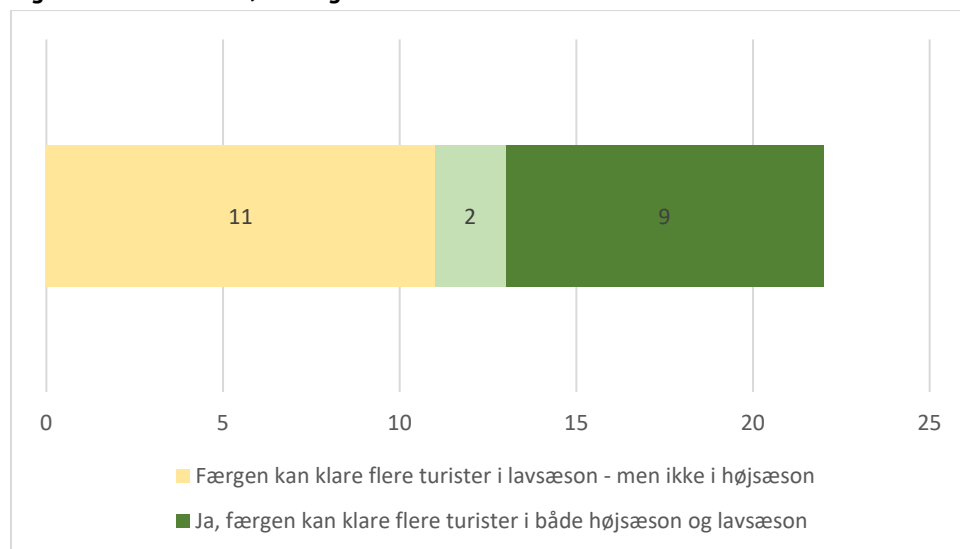
I spørgeskemaet er øboerne blevet stillet flere spørgsmål, der relaterer sig til færgens fremtid. Det drejer sig om, hvorvidt færgen er rustet til en fremtidig vækst i antallet af turister; hvilke faktorer der er afgørende for færgens fremtidige udvikling, og hvilke konkrete ønsker øboerne har til færgen.

Der er generelt en stemning af, at færgerne rundt omkring godt kan klare flere turister, men det er dog ikke alle øer, der mener, at det gælder for alle tider af året. Ni øer angiver, at deres færge kan klare flere turister på alle tider af året, mens 11 angiver, at færgen kan klare flere turister i lavsæson – men ikke i højsæson. På to øer fordeler beboernes besvarelser sig ligeligt på de to kategorier. Ingen øer angiver, at deres færge hverken kan klare flere turister i høj- eller lavsæson. Det ses af figur 5.7.

Øboernes kommentarer omkring færgets kapacitet i hhv. høj- og lavsæson giver en fornemmelse af, at det ikke kun er færgets, men også øens samlede kapacitet der er udfordret i højsæsonen:

- “Buen er allerede for spændt. Færgedriften har nedbrud hele tiden og alt er for ustabil.”
- “I lavsæsonen kommer der ingen turister på grund af fartplanen. I sommerplanen er der dage hvor alt er fyldt og dage hvor der ikke er mange. Det er vejret, der bestemmer meget for vore turister”
- “Ja, færgen kan klare flere turister, men øen kan ikke klare flere i den absolutte højsæson uge 28,29 og 30”
- “Der er noget ekstra plads også i højsæsonen, men der burde altid være plads til fastboende (uden bil)”

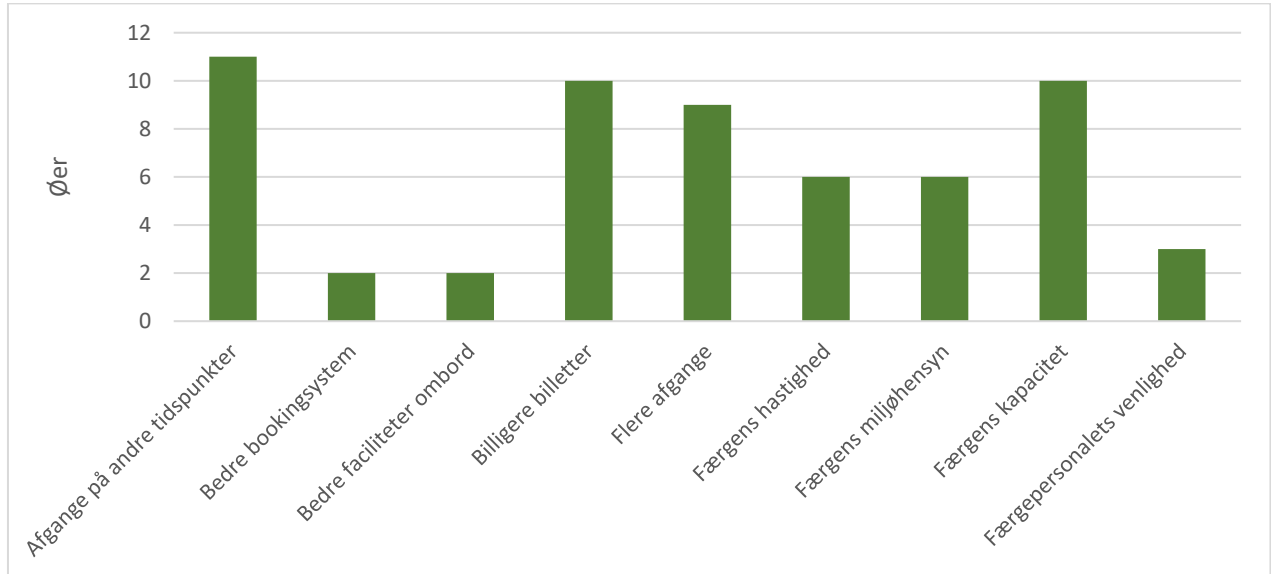
Figur 5.7. Vil du mene, at færgen kan klare en vækst i antallet af turister til øen?

Der er ikke nogen entydig sammenhæng mellem, om øerne har lang eller kort sejltid ift., om øboerne vurderer, at færgen kan klare flere turister gennem hele året eller kun i lavsæsonen.

Endelig er øboerne blevet bedt om at lave en rating af, hvilke faktorer de mener er de vigtigste for færgets fremtidige udvikling. Som det ses af figur 5.8, vurderer 11 øer, at *afgange på andre tidspunkter* er én af de tre vigtigste faktorer for færgets fremtidige udvikling. Også *billige billetter*, *færgets kapacitet* og *flere afgange* er blandt højdespringerne, og også *færgets hastighed* og *miljøhensyn* mener seks øer er nogle af de vigtigste faktorer for færgets fremtidige udvikling. Enkelte øer peger på *bedre bookingsystem*, *bedre faciliteter ombord* og *færgpersonalets venlighed*.

Figur 5.8. Hvilke faktorer, synes du, er vigtigst for færgets fremtidige udvikling? (vælg max tre)

I uddybningen af "andre forhold" for færgets fremtidige udvikling, peger flere øboere på en stabil og pålidelig overfartsplan som et vigtigt element i den fremtidige udvikling. Dette eksemplificeres blandt andet med behovet for en afløserfærge, der kan sikre, at planlagte overfarter gennemføres trods værftsophold:

- "En fartplan man kan regne med - stabilitet er det vigtigste..."
- "Stabil færgefart, i hele 2019 har vi oplevet så mange aflysninger og ændringer pga. tekniske nedbrud, at vi ryster i bukserne, hver gang der kommer en sms fra Færefarten. Afløserfærge ved planlagte dokophold."

Herudover nævnes forskellige vedligeholdelsesopgaver eller forbedringspotentiale af færgets faciliteter og generelle tilstand som vigtige faktorer for færgets fremtidige udvikling:

- "Bedre internet ombord. Bedre oplysningskærme, samt at de virker og er tændt."
- "Færgen er ved at være gammel og trænger til en gennemgribende reovering eller udskiftning"

Som sidste spørgsmål i sektionen om færgen, blev øboerne spurgt "Hvad er dit største ønske til forbedringer for færgen til din ø?" Øboernes største ønske til forbedringer for færgen afspejler flere af de samme tendenser som figur 5.8. Ønskerne spænder således over en stabil færgedrift, bedre samarbejde og kommunikation, mere moderne og miljørigtige færger, god service, billigere overfarter og flere overfarter samt bedre bookingsystemer:

- "At der er stabilitet omkring fartplan. Hvis man skal kunne leve på en ø, er det nødvendigt at man kan tilrettelægge sin tilværelse ud fra en sikkerhed om, at man ved hvornår færgen sejler."
- "At man møder et personale som kan smile selvom der er meget at se til og frokostpausen kortes af!"
- "At vores næste færge bliver mere moderne, så den kan sejle hurtigere uden at blive et miljøsvin. "
- "Udvidede morgen og aftensejlad"
- "En ny færge med større kapacitet, hurtigere overfartstid, samt daglige aftenafgange"
- "Lavere priser både turister og fastboende."
- "God kommunikation."
- "Et smidigt og enkelt virksomt bookingsystem. Vi har i dag et nyere tungt administrativt og ustabilt bookingsystem."

- *“Fortrinsret for øboere i højsæson”*
- *“At færgen har tørnsted på øen, så personalet vil bo på øen.”*

Andre kommentarer

Øboerne havde til sidst i spørgeskemaet mulighed for at skrive tilføjelser eller andre kommentarer. Her valgte flere øboere at fremhæve mere overordnede politiske aspekter, som eksempelvis kommunens rolle og tilgang til udviklingen af øerne. Flere øboere nævner, at de oplever en manglende forståelse fra det kommunale niveau i fht. færgens betydning og øernes situation:

- *“Jeg er tilflytter til [...] og jeg ønsker for øernes fremtid at politikere vil arbejde på at gøre det lettere at vælge en ø som levested. Jeg synes i høj grad man kan opleve benspænd ikke mindst omkring mulighederne for at låne til køb af bolig. Derudover er der kamp for bevaring af færger, billetpriser og lign.”*
- *“Færgen er vores livsnerve og vi kan ikke opretholde vores ø-samfund, hvis der sker forringelser på færgedriften.”*
- *“Det er som om færgedriften er 50 år bagud i tid... Området har ikke fulgt med udviklingen, det er tungt og for kommunalt. Det betaler vi afgang for og besparelser hænger som trusler altid. Truslen om færgenedbrud ligger som en sort sky over øen, vi prøver at dribble udenom.”*
- *“Hvis ikke man selv har prøvet at bo på en lille ø, er det svært at forstå, hvad det betyder, at færgen er vores livsnerve. Lige meget hvor meget vi gør med succes, falder det til jorden, hvis vi ikke kan regne med færgen. Fint at Den blå landevej rulles ud - men kommunen skal også bakke op.”*
- *“Lidt hurtigere politiske beslutningerne, virker meget topstyret og beslutninger træffes af folkevalgte politikere uden den fornødne indsigt i øboerne behov og problemer, der kunne ønskes mere selvstændige beslutninger af øboerne, måske ligefrem en form en form for eget budget?”*
- *“Ønske om mulighed for lettere at kunne låne penge til fast ejendom på en ø, ved kreditforeninger.”*
- *“Ud over det håber jeg i fremtiden, at man kan have mere med hinanden at gøre, øer/småøerne imellem.”*